

OŚRODEK DOKUMENTACJI ZABYTKÓW W WARSZAWIE KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKÓW ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA																		A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	Ł	M	N	O	P	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z	Nr 676 WIELKOPOLSKIE																							
1. Obiekt 103 ZESPÓŁ DWORSKO - FOLWARCZNY																		2. Czas powstania 2 poł. XIX w.						3. Miejscowość BRUDZEW																																											
																																		4. Adres ul. Goleyszczyna 62-720 Brudzew																																	
																																		nr ewid. gruntów 98/5-98/20, 99/1-99/11, 100/5-100/8 nr hipoteczny 29818																																	
																																		5. Przynależność administracyjna województwo wielkopolskie gmina Brudzew powiat turecki																																	
																																		6. Poprzednie nazwy miejscowości																																	
7. Przynależność administracyjna przed 31.XII.1998 województwo konińskie																																																																			
8. Właściciel i jego adres <div></div>																																																																			
9. Użytkownik j.w.																																																																			
10. Rejestr zabytków dzw. i park - 280/32 z 30.04.1984 spichlerz - 281/33 z 30.04.1984																																																																			

Miejscowość i zespół dworski Brudzew znane były już w latach 1262-1319, kiedy to należały do rodu Jarandów Jowianitów herbu „Pomian”. W roku 1455 trzej bracia Jarandowie wybudowali kościół p.w. św. Mikołaja. Istnieje domniemanie, że stąd pochodzi słynny w XV wieku Wojciech z Brudzewa – nauczyciel Mikołaja Kopernika. W 1579 r. Brudzew przechodzi w posiadanie Stanisława Górki – wojewody poznańskiego, a w roku 1621 Piotra Łaszcza. Następcą Piotra Łaszcza został Wojciech Radoliński, który w 1680 roku wybudował kościół szpitalny p.w. Św. Ducha. W maju 1757 roku miasto i dobra Brudzewa przejął Maciej z Mycielina – Mycieliński, kasztelan sieradzki. Po Mycielińskim dobra Brudzew obejmuje rodzina Szczanieckich z poznańskiego, których córka wnosi je jako wiano szlachcicowi ze Żmudzi Kurnatowskiemu. Jego syn, Wacław Kurnatowski doprowadził gospodarstwo do rozkwitu, a w 1918 roku został wybrany I starostą kolskim. Zmarł w 1921 roku. Po śmierci Wacława, majątek przejął jego zięć Morsztyn, który władał nim do 1939 r. W 1945 roku majątek został upaństwowiony i rozparcelowany, a na bazie dawnego folwarku utworzono Gminną Spółdzielnię „Samopomoc Chłopska”. W latach 90-tych, po likwidacji Gminnej Spółdzielni, majątek pofolwarczny sprzedano prywatnym nabywcom.

W roku 1827 dobra Brudzew składały się z osady i folwarków: Goleszczyzna, Kolnica, Wiktorów i Nowa Wieś oraz osad

SYTUACJA

Brudzew, niewielka miejscowość położona nad rzeczką Kiełbaską, lewym dopływem Warty, w odległości 14 km na południe od Koła, przy drodze do Turku. Brudzew stanowi obecnie wieś, której północno-zachodnią część zajmuje zespół dworsko-parkowy i folwarczny. Część mieszkalna, w skład której wchodzi budynki mieszkalne - czworaki, stanowiące niegdyś kolonię mieszkalną pracowników folwarku zlokalizowano wzdłuż drogi do wsi Tarnowa, po stronie północnej folwarku.

KOMPOZYCJA

Założenie architektoniczne całości zespołu składa się z trzech zasadniczych części: rezydencjonalnej, obejmującej park i położony na jego terenie dwór, części folwarcznej obejmującej podwórze gospodarcze, kompozycyjnie połączonej z częścią rezydencjonalną oraz kolonii mieszkalnej dawnych pracowników folwarcznych, nie związanej kompozycyjnie z wymienionym układem. Założenie zajmuje znacznych rozmiarów teren o kształcie zbliżonym do prostokąta, ograniczony od wschodu i północy lokalnymi drogami, od strony zachodniej rozciągają się pola uprawne, od południa zabudowa wsi. Północną część założenia zajmuje zespół gospodarczy – folwark. Budynki gospodarcze ustawione są wzdłuż trzech boków rozległego dziedzińca. Część północną wypełnia niezabudowany fragment dziedzińca gospodarczego. Dojazd do założenia wiedzie od przebiegającego po stronie wschodniej odcinka trasy komunikacyjnej prowadzącej z Koła do Turku. Przy drodze tej znajduje się brama wjazdowa na folwark. Dominantą w zespole folwarcznym jest budynek spichlerza położony w jego zachodniej części.

ZESPÓŁ DWORSKO – PARKOWY

W krajobrazowym założeniu parkowym, bliżej jego wschodniej części zlokalizowany jest dwór. Jest to budynek murowany, założony na planie litery L, jednokondygnacyjny z wystawką od strony frontowej, nakryty dachem uskokowym. Teren parku nie ogrodzony. Do jego wnętrza prowadzi wjazd przez bramę od strony wschodniej. Od bramy do dworu prowadzi szeroka aleja wjazdowa wśród starodrzewia, przechodząca w niewielki plac przy jego południowej stronie. Po wschodniej stronie dworu, przy alei znajduje się niewielki trójkątny gazon otoczony żywopłotem. Po zachodniej stronie dworu rozciąga się

14. Kubatura	15. Powierzchnia użytkowa powierzchnia podwórza gospodarczego ok. 2,50 ha	16. Przeznaczenie pierwotne produkcja polowa, hodowla bydła rasy nizinnej, trzody chlewnej i owiec	17. Użytkowanie obecne magazyny, produkcja rzemieślnicza
18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja Przebudowa i modernizacja bazy w latach 60-tych i 70-tych przez Gminną Spółdzielnię na potrzeby ówczesnej działalności Spółdzielni. Obecni właściciele dokonują znaczących zmian budowlano-architektonicznych, dostosowując budynki do nowych funkcji gospodarczych.		19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje) Z budynków dawnego zespołu folwarcznego w niezmienionej formie zachował się jedynie spichlerz, który wymaga kapitalnego remontu. Pozostałe budynki, takie jak zlewnia mleka, kurnik, magazyn sprzętu rolniczego znajdują się w średnim stanie technicznym, jednak w większości przebudowane na skutek niefortunnnych remontów, straciły w znacznej mierze walory zabytkowe. Zespół dworsko-parkowy - w trakcie remontu i renowacji.	
		20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

24. Uwagi różne

22. Bibliografia

1. Słownik Geograficzny Królestwa Polskiego, T.I., Warszawa 1880.
2. L.V. Jacoues, S. Graeve, Przewodnik po Guberni Kaliskiej, Warszawa 1912.
3. P. Maluśkiewicz, Województwo Konińskie, Warszawa-Poznań 1983
4. Wywiad środowiskowy.

25. Opracował

tekst Jolanta Oblizajek wrzesień 2000 r.

plany, rysunki Jolanta Oblizajek wrzesień 2000 r.

zdjęcia fotograficzne Jolanta Oblizajek wrzesień 2000 r.

miejsce przechowywania negatywów: SOZ Konin

Karta po wypełnieniu podlega ochronie na podstawie przepisów prawa autorskiego.

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

23. Źródła ikonograficzne i fotografie (rodzaj, miejsce przechowywania)

27. Załączniki

1. Miejscowość	2. Obiekt (nazwa jak w karcie)	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
BRUDZEW	ZESPÓŁ FOLWARCZNY	Ciąg dalszy historii obiektu, opis, plan orientacyjny

Historia obiektu – ciąg dalszy

Kolonialnych: Tarnowa i Olimpia. Przed rokiem 1864 dobra te obejmowały 5094 m. We wszystkich folwarkach był stosowany płodozmian dostosowany do właściwej klasy gleby. Majątek Brudzew zaliczany do najpiękniejszych posiadłości okolicy słynął w tym czasie z racjonalnego gospodarowania, za co dziedziców Kurnatowskich, na wystawie przemysłowo-rolniczej w Warszawie nagrodzono srebrnym medalem. Z dawnego XIII-wiecznego zamku położonego na wyniosłości pozostały już tylko ślady fosy. Zastąpił go dwór wybudowany przez Wacława Kurnatowskiego w 1900 roku w obszernym parku krajobrazowym. Znaczą część parku zajmuje staw z pięknie położoną wyspą, dawniej połączoną z pozostałą częścią parku ozdobną kładką.

Opis obiektu – ciąg dalszy

Szerokim pasem duża powierzchnia trawnika. Po północnej stronie tej powierzchni znajduje się zasadniczy drzewostan parkowy z pięknymi okazami starodrzewia. Południową granicę tworzy pas młodszych, ok. 40-letnich drzew oraz krzewów pochodzących głównie z samosiewu. Za nim, w kierunku południowym, rozciąga się znacznie obniżona powierzchnia trawiasta – łąka. Po stronie południowej dworu, za wzmiankowanym wąskim pasem trawnika i drzewostanu znajduje się rozległy staw, stanowiący integralny element założenia parkowego. Po zachodniej stronie stawu znajduje się kilkuarowa wyspa, do której prowadzi grobla, umożliwiająca dawniej połączenie wyspy z parkiem ozdobną kładką.

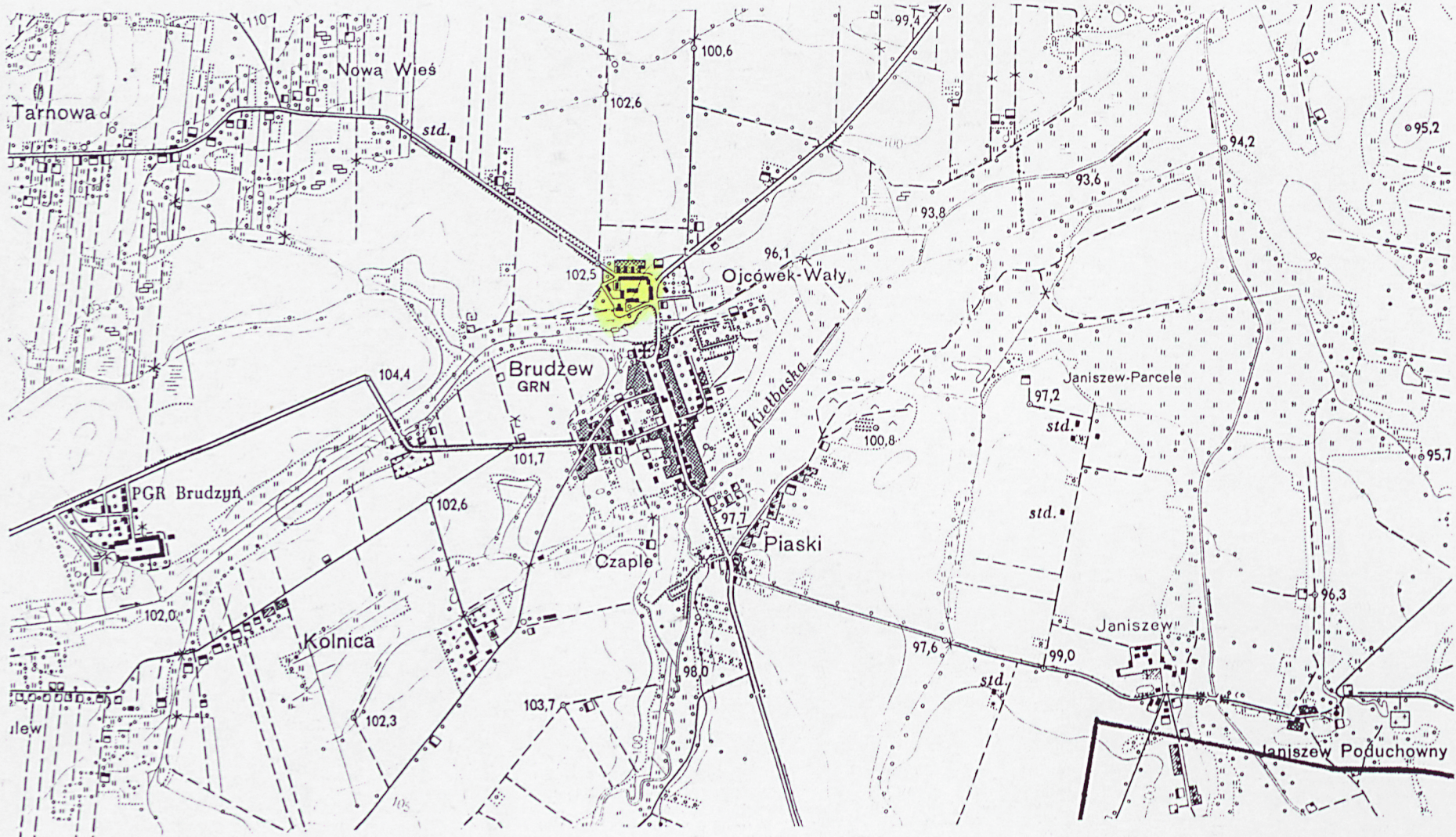
ZESPÓŁ GOSPODARCZY - FOLWARK

Stanowi go zespół budynków gospodarczych ustawionych wzdłuż trzech boków rozległego dziedzińca gospodarczego, zlokalizowany na północ od zespołu dworsko-parkowego i zajmuje duży teren o kształcie zbliżonym do prostokąta, ograniczony od wschodu i północy przebiegającymi drogami, od południa wzmiankowanym zespołem dworsko-parkowym, zaś od zachodu polami uprawnymi. Wschodnią krawędź dziedzińca gospodarczego zajmuje brama wjazdowa, na północ od niej budynek zlewni mleka (10), na południe od niej budynek obory, obecnie całkowicie przebudowany (11). Od strony południowej, przylegając do fragmentów ogrodzenia rozdzielającego założenie dworsko-parkowe od folwarcznego, stoi budynek dawnej

Wkładkę założył: Jolanta Oblizajek 2000 r.

Miejsce przechowywania negatywów: SOZ Konin

1. Miejscowość	2. Obiekt (nazwa jak w karcie)	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
BRUDZEW	ZESPÓŁ FOLWARCZNY	Ciąg dalszy opisu, fotografie

Stajni obecnie całkowicie przebudowany i nie użytkowany (12). Naprzeciw budynku stajni, przedzielony niewielkim placem gospodarczym zlokalizowano duży budynek magazynowy (13), pierwotnie przeznaczony na sprzęt rolniczy. W południowo-zachodnim narożu placu gospodarczego znajduje się nowy magazyn zbożowy (2), obecnie nie użytkowany. W linii prostopadłej na północ od magazynu zbożowego, przedzielonym niewielkim placem stoi spichlerz zbożowy (6) /oddzielne opracowanie – karta biała/. W bezpośredniej bliskości spichlerza, na północ od niego, równolegle zlokalizowano współczesny magazyn zbożowy (7). Po zachodniej stronie placu gospodarczego usytuowane są, wyliczając w kolejności od naroża południowo-zachodniego: budynek kurnika (3), prostopadle ustawiony do kurnika budynek nowego magazynu (4), dalej w kierunku północnym, oddzielona wąską drogą gospodarczą nowa baza spędowa dla bydła (5) z wiatą oraz bramą gospodarczą od strony północnej. Pozostałą część założenia folwarcznego zajmuje obszerny plac gospodarczy z wagą (8). W północno-zachodniej stronie wymienionego placu w pierwotnym założeniu zlokalizowana była stodoła, dziś nie istniejąca (9). W narożu południowo-zachodnim, w miejscu prostopadle ukierunkowanym na istniejący dziś magazyn zbożowy (2), w pierwotnym założeniu pobudowano magazyn, dziś nie istniejący (18). Cały teren założenia gospodarczego został ogrodzony przez ówczesnego użytkownika Gminną Spółdzielnię „Samopomoc Chłopska” w latach 1962-1964 ogrodzeniem z prefabrykowanych elementów betonowych. Z dawnego ogrodzenia nie pozostał żaden fragment z wyjątkiem słupa głównej bramy wjazdowej.

KOLONIA MIESZKALNA

Zespół trzech budynków mieszkalnych (14), (15), (16) – pracowniczych, usytuowany przy drodze prowadzącej w kierunku północno-zachodnim z Brudzewa do wsi Tarnowa. Budynki usytuowane są szczytem do drogi. Czworaki pobudowano w 1910 roku. Budynki to bryły parterowe, nakryte wysokimi dachami dwuspadowymi. Dwa z nich pokryte dachówką, jeden eternitem. Wszystkie czworaki zostały gruntownie odremontowane i przebudowane w latach 80-tych. Dziś zamieszkują je, jako właściciele i współwłaściciele, potomkowie ówczesnych pracowników folwarcznych.

Czworak obecnie dom nr 4:

Wkładkę założył: Jolanta Oblizajek 2000 r.

Miejsce przechowywania negatywów: SOZ Konin

1.

2.

WKŁADKA DO KARTY EWIDENCYJNEJ ZABYTEKÓW ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA
ZAŁĄCZNIK NR 3

1. Miejscowość

BRUDZEW

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

ZESPÓŁ FOLWARCZNY

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

Ciąg dalszy opisu, fotografie

Czworak obecnie dom nr 7:

Czworak obecnie dom nr 9:

Żaden z obiektów nie został opisany na kartach szczegółowych ze względu na niewielką wartość historyczną i architektoniczną. Spichlerz ma założoną kartę białą.

Wkładkę założył: Jolanta Oblizajek 2000 r.

Miejsce przechowywania negatywów: SOZ Konin

3.

4.

5.

6.

1. Miejscowość

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

BRUDZEW

ZESPÓŁ FOLWARCZNY

fotografie

7.

8.

Wkładkę założył: Jolanta Oblizajek 2000 r.

Miejsce przechowywania negatywów: SOZ Konin

9.

10.

11.

12.

WKŁADKA DO KARTY EWIDENCYJNEJ ZABYTKÓW ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA
ZAŁĄCZNIK NR 5

1. Miejscowość	2. Obiekt (nazwa jak w karcie)	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
BRUDZEW	ZESPÓŁ FOLWARCZNY	fotografie

13.

14.

Wkładkę założył: Jolanta Oblizajek 2000 r.

Miejsce przechowywania negatywów: SOZ Konin

15.

16.

17.

18.

1. Miejscowość	2. Obiekt (nazwa jak w karcie)	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
BRUDZEW	ZESPÓŁ FOLWARCZNY	fotografie

19.

20.

Wkładkę założył: Jolanta Oblizajek

Miejsce przechowywania negatywów: SOZ Konin

SPIS FOTOGRAFII

1. Droga dojazdowa do folwarku od strony północno-zachodniej
2. Droga dojazdowa do folwarku od strony wschodniej
3. Główna brama wjazdowa - widok od wschodu
4. Zlewnia mleka (10) – elewacja wschodnia
5. Widok na podwórze gospodarcze od strony wschodniej
6. Północno-wschodnia część podwórza gospodarczego
7. Południowo-zachodnia część podwórza gospodarczego
8. Wschodnia część podwórza gospodarczego
9. Północno-zachodnie naroże podwórza – baza spędowa
10. Magazyn (13) – elewacja południowa
11. Kurnik (3) – elewacja wschodnia
12. Stajnia (12) – ob. magazyn – elewacja północna
13. Zlewnia mleka (10) – elewacja zachodnia
14. Magazyn zbożowy (2) – elewacja północna
15. Spichlerz (6) – naroże południowo-wschodnie
16. Spichlerz (6) – elewacja południowa
17. Kolonia mieszkalna – widok od południa
18. Czworak (14) – widok od południa
19. Czworak (15) – widok od południa
20. Czworak (16) – widok od południa